

FILE DIN ISTORIA CURȚII DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA (ORIGINI, PERIODIZARE ȘI CONSTITUIRE)

Iacub Irina - doctor în drept, conferențiar universitar interimar, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Articolul este consacrat evoluției Curții de Conturi a Republicii Moldova în calitatea sa de organ de control financiar. Inițial sunt prezentate unele secvențe din istoria curților de conturi în general, din spațiul românesc și din Basarabia. Ulterior, se pune accentul pe constituirea Curții de Conturi a Republicii Moldova, fiind analizat cadrul legal și principiile care au stat la baza activității acesteia în prima sa etapă de dezvoltare.

Cuvinte-cheie: Curtea de Conturi, control financiar, organ de control financiar, controlor, principii.

The article is devoted to the evolution of the Court of Accounts of Moldova as the authority of financial control. Initially there are relatde some sequences in the history of the Court of Auditors generally in the Romanian space and Bessarabia. Subsequently, the focus is on the establishment of the Court of Accounts of Moldova, being analyzed the legal framework and principles that formed the basis of its activity at its first stage of development.

Keywords: Court of Auditors, financial control, financial control body, controller, principles.

Статья посвящена истории Счетной палаты Республики Молдова как орган финансового контроля. Для начало представлены очерки из истории Счетной палаты в мире, в румынском пространстве и в Бессарабии. Далее автор подчеркивает важные мометны создания Счетной палаты Республики Молдова, и анализирует правовые основы и принципы, которые легли в основу ее деятельности на первом этапе своего развития.

Ключевые слова: Счетная палата, финансовый контроль, орган финансового контроля, контролер, принципы.

În sistemul instituțional al unui stat, sistemul financiar joacă un rol important în configurarea, evoluția și performanța economiei. Apariția sistemului financiar a fost legată în timp de mai multe premise, printre care [20, p. 41]: organizarea statului și a sistemului instituțiilor sale și organizarea contabilității. În epoca modernă, a formării economiilor naționale, la acestea se adaugă: formarea statelor naționale unitare; generalizarea producției de schimb și a relațiilor marfă-bani; realizarea unificării monetare în cadrul economiei naționale.

Din istoria Curților de Conturi. Potrivit profesorului român Gh. Popescu [20, p. 42], „încă în

îndepărtata Antichitate a existat sistem financiar și chiar curte de conturi. Există date suficiente și pertinente capabile să susțină o astfel de apreciere. De pildă, în Biblie se scrie: „Orice lucru vei da, cu număr și cu măsură să dai, și ceea ce dai, ce iei, toate le scrie” (Biblia, Capitolul IV, Versetul 7). Primii contabili ai omenirii au fost scribii, iar primele suporturi de informații – tăblițele și papyrusul”.

Documentele consemnează existența curților de conturi încă înainte de Hristos, în Grecia și în Imperiul Roman [2, p. 41]. Astfel, în sec. al III-lea î. Hr., în Grecia întâlnim **curtea legiștilor sau curtea de conturi „a celor 10”**, formată

din membri ai Senatului, numiți **antigrafi** sau **logiști**. Tot la greci exista și **colegiul eutimiștilor**, adică organizația revizorilor contabili. Contabilii, la rîndul lor, erau **particulari** (*logografii*) și **publici** (*logoteții*). La fel, în Imperiul Roman a existat **magna curia rationum**, instituție asemănătoare curții de conturi de mai târziu, iar în jurul anului 1000 d. Hr., întîlnim **maestri dei conti** însărcinați cu controlul gestionarilor publici.

După prăbușirea sistemului de valori și instituțional al Antichității și regresul vieții sociale din Evul Mediu timpuriu, începînd cu a doua jumătate a sec. al XV-lea se înregistrează progrese importante în refacerea autorității societății civile, a economiilor naționale, a statelor unitare, a sistemului instituțional național. În timpul mercantilismului (sec. XVI-XVIII), prin aportul contabililor italieni, al cameraliștilor germani, al comercianților englezi și al protecționiștilor francezi se pun și se dezvoltă bazele sistemului financiar și contabil modern.

Acumulările cantitative și calitative din Evul Mediu au făcut posibilă, începînd cu sec. al XVII-lea, dar mai accentuat în cel următor, desfășurarea unui amplu proces de democratizare a societății (separarea puterilor în stat, viața parlamentară și a partidelor politice etc.). Pe fondul general al progresului economic și al sistemului instituțional și ca expresie a democratizării reale a societății apare, în secolul al XIX-lea, **curtea de conturi modernă**, ca instituție a statului de drept [2, p. 41].

Primele curți de conturi naționale, în accepțiunea modernă, au fost înființate în prima jumătate a sec. al XIX-lea (Austria - 1805, Franța - 1807, Bavaria - 1812, Württemberg - 1818, Marele Ducat de Hessa - 1821, Prusia - 1824, Olanda - 1840, Saxa - 1842, Hanovra - 1848, Spania - 1851) [20, p. 42]. Mai reprezentativă și mai bine cunoscută s-a dovedit a fi Curtea de Conturi din Franța, care a servit drept model pentru celelalte instituții similare, înființate în mai multe țări europene în sec. al XIX-lea și în cel următor.

Atribuțiile instituției curții de conturi s-au cristalizat în timp, într-o prezentare sintetică ele fiind următoarele:

- *Realizarea moralității – eticii și echității – în domeniul fiscalității*, astfel: dacă impozitele sînt

într-o proporție corespunzătoare în veniturile totale ale societății; dacă sarcina fiscalității este etică în raport cu toți cetățenii și cu fiecare în parte, fără privilegii; dacă fiscalitatea are un nivel care să stimuleze prosperitatea individuală și națională.

- *Realizarea legalității în domeniul financiar*, ceea ce presupune că toate impozitele să fie instituite prin lege și toate veniturile să aibă proveniență legală.

- *Realizarea maximei eficiențe economice*, adică nivelul cheltuielilor să fie stabilit ca limită maximă, iar nivelul veniturilor să fie stabilit ca limită minimă.

- *Realizarea disciplinei în sistemul financiar* prin prevenirea, constatarea și combaterea ilegalității și imoralității.

Respectarea acestor atribuții este de o importanță esențială pentru „sănătatea” și performanța mecanismului economic, cît și pentru moralitatea întregii societăți.

Geneza și evoluția Curții de Conturi în spațiul românesc și Basarabia. În continuare, ne propunem să prezentăm, într-o viziune sintetică, istoricul instituției de control financiar în spațiul românesc. Studiarea acestui subiect impune, într-o anumită măsură, gruparea cronologică a activității de control după principalele momente din evoluția sa.

Astfel, o primă perioadă ar putea fi cuprinsă între sec. al XVI-lea și al XIX-lea, cînd domnitorii Țărilor Române hotărau cuantumul dărilor care se încasau din impozite, servicii sau proprietăți, precum și modul de utilizare a acestora. De altfel, veniturile și cheltuielile vistieriei se confundau cu cele ale domnitorilor.

Deci, în această perioadă, domnul, fiind atotputernic, dispunea de veniturile țării fără să asculte de cineva, iar cînd recurgea la Adunarea obștească și la Sfatul boierilor, o făcea numai spre a se consulta, deoarece nu exista o reprezentanță națională cu drepturi financiare, domnitorul nefiind controlat de nimeni asupra întrebuirii veniturilor. Exista totuși un control special al banilor domnești, exercitat în numele și pentru interesul domnului, pentru ca persoanele însărcinate cu perceperea veniturilor să nu comită jafuri sau abuzuri care să-l păgubească [19, p. 13; 4, p. 5-9].

Această primă perioadă poate fi împărțită în două subperioade:

I. *Cea dintre anii 1550 (aproximativ) și 1750*, când apare controlul asupra banilor mănăstirești, iar după 1730 această activitate se realiza de o comisie de 10 egumeni. Începând cu sec. al XVI-lea pînă la mijlocul sec. al XVII-lea, veniturile statului încep oarecum să se separe de cele ale domnitorului. Se întocmesc într-o formă simplă „registrele pentru socotelile vistieriei”.

II. *Cea dintre anii 1750 și 1831-1832*, perioadă în care se produc importante transformări în Țara Românească și Moldova. Astfel, către a doua jumătate a sec. al XVIII-lea, Constantin Mavrocordat înfăptuiește în ambele ținuturi o serie de reforme cu caracter fiscal, administrativ și agrar. La naștere, ca autoritate consultativă pe lângă vistierie, Sfatul compus din 7 boieri. Funcționarii financiari de vază ai domnitorului erau [3, p. 6]: **marele vistiernic** – un fel de ministru de finanțe, **marele vameș**, **pîrcălabii** și **ispravnicii** ajutați de slujbași fiscali care erau cei mai numeroși, purtînd denumirea celor peste 20 de impozite pe care le percepeau. Toți aceștia erau supuși vistieriei sau dregătorilor care luau în arendă diferite impozite.

Începe să crească responsabilitatea domnitorului cu privire la modul de cheltuire a veniturilor. Deși în această epocă nu existau bugete, se întocmeau, totuși, situații din veniturile încasate și cheltuielile efectuate, făcute de funcționarii domnitorului, pe care acesta le prezenta Sfatului boierilor și Divanului. Astfel, după 1710 întîlnim „sămile vistieriei”, niște conturi de gestiune, care cuprindeau veniturile și cheltuielile țării. Cel dintîi domn care a dat socoteală divanului marilor boieri a fost Nicolae Vodă Mavrocordat la a doua domnie, în 1712. După această dată, domnitorii principatelor obișnuiau ca, anual sau la intervale mai scurte, să prezinte divanului „socotelile de venituri și cheltuieli”.

Astfel, în perioada de la înființarea Principatelor pînă la Regulamentele organice a lipsit separarea puterilor. Ca urmare a existenței atotputerniciei domnitorului și a unor organe numai cu caracter consultativ, nu a fost posibilă stabilirea unui sistem financiar și, în consecință, a unor reguli de control privind întrebuințarea veniturilor percepute de la populația țării.

Prin Regulamentele organice (din 1831 în Muntenia și din 1832 în Moldova), care constituie primele constituții ale Principatelor Românești, se înființează o Adunare obștească ordinară, formată din reprezentanți ai boierimii, cu putere legiuitoare, se reglementează puterile în stat și raporturile dintre ele, se dă o organizare administrativă și financiară Principatelor, se separă veniturile țării de lista civilă (leafa) ce se fixează domnitorului.

În vederea controlului financiar erau stabilite norme. Mai întîi, regulamentele stabilesc cheltuielile statornice ale principatelor și veniturile rînduite a le preîntîmpina și care nu puteau fi întrebuințate pentru alte scopuri. Se introduce contabilitatea casei vistieriei, adică a „ținerii socotelilor cu bună orînduială” [4, p. 10].

Vistierul este înaltul funcționar care este făcut responsabil pentru toți casierii orînduiți în slujba vistieriei și pentru toți sameșii județelor. Vistierul, la sfîrșitul fiecărui trimestru, supunea domnului raportul său. Domnitorul trimitea această socoteală în cercetarea a șase boieri, aleși anual de Obșteasca Adunare care, după cercetarea socotelilor și „numărarea înaintea lor” a sumelor existente în casa vistieriei, adresau către domn, prin raport, cele „găsite de cuviință a se face” [14, p. 119].

Astfel, Regulamentele organice au introdus un sistem dublu de control asupra finanțelor publice: unul exercitat de funcționari specializați, altul – de Adunarea obștească. Eficiența era redusă și de aceea, după Unire, se încearcă o modernizare a lui. Printre pașii concreți realizați se înscrie și înființarea, prin Legea din 24.01.1864, a controlului jurisdicțional asupra executării bugetului, sarcina fiind atribuită unui organ specializat și independent – Înalta Curte de Conturi (care în timp a fost supusă mai multor reorganizări și restructurări [20, p. 43], pentru ca în 1990 să fie desființată, iar în 1992 reînființată cu denumirea de Curtea de Conturi – organ suprem de control financiar și de jurisdicție ce activează pînă în prezent).

Asemenea progrese nu au fost cunoscute în Basarabia care, fiind anexată Imperiului Rus (în 1812), a evoluat în circumstanțele istorice create, de la început, de regimul imperial, iar mai apoi de cel sovietic, fapt ce a întîrziat cu 130 de ani

instituirea organului suprem de control financiar în cadrul statului nostru.

Evenimentele din ultimele decenii ale sec. XX, marcate de declararea independenței Republicii Moldova, au servit drept premise pentru constituirea sistemului financiar și a sistemului de control financiar propriu. În acest sens, important se prezintă faptul că prima încercare de instituire a unui organ suprem de control financiar a avut loc în 1991, când a fost format Departamentul Controlului de Stat, instituție cu pronunțate conotații proprii modelului sovietic. Adoptarea în anul 1994 a Constituției Republicii Moldova a condiționat substituirea Departamentului menționat cu o altă instituție – Curtea de Conturi, în care s-au pus mari speranțe în ceea ce privește asigurarea unei guvernări economice eficiente și raționale a societății noastre [12, p. 54].

Curtea de Conturi a Republicii Moldova: constituiere și cadru normativ. Curtea de Conturi a Republicii Moldova (în continuare RM) a fost creată în anul 1994, substituind Departamentul Controlului de Stat (care a activat din ianuarie 1991 până în decembrie 1994). Actele normative care au reglementat procesul constituirii sînt:

- *Constituția Republicii Moldova* (Titlul IV Economia națională și finanțele publice, art. 133 și Titlul VII Dispoziții finale și tranzitorii, art. V (1)) [6];

- *Hotărîrea Parlamentului RM cu privire la Concepția controlului de stat în Republica Moldova* [9];

- *Legea privind Curtea de Conturi*, nr. 312-XIII din 8 decembrie 1994 [18] (în continuare *Legea-cadru*);

- *Hotărîrea Parlamentului RM pentru punerea în aplicare a Legii privind Curtea de Conturi*, nr. 313-XIII din 8 decembrie 1994;

- *Hotărîrea Parlamentului RM privind numirea Președintelui Curții de Conturi*, nr. 353-XIII din 27 decembrie 1994;

- *Decretul Președintelui RM pentru promulgarea Legii privind Curtea de Conturi*, nr. 12-p din 23 ianuarie 1995;

- *Hotărîrea Parlamentului RM privind numirea unor membri ai Curții de Conturi*, nr. 376-XIII din 16 februarie 1995;

- *Hotărîrea Parlamentului RM privind aprobarea Regulamentului Curții de Conturi a*

Republicii Moldova, nr. 449-XIII din 5 mai 1995 (abrogată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 577-XV din 25.10.2001).

În evoluția Curții de Conturi pot fi clar conturate două etape distincte:

- **1994 – 2008** – etapă în care Curtea și-a exercitat atribuțiile sale în baza *Legii privind Curtea de Conturi*, nr. 312-XIII din 08.12.1994 [18];

- **2008 – prezent** – etapă ce a debutat cu adoptarea unei noi Legi-cadru în domeniu – *Legea Curții de Conturi* nr. 261 din 05.12.2008 [15].

Deci, pe parcursul primilor 14 ani, activitatea Curții de Conturi a fost reglementată de *Legea privind Curtea de Conturi*, nr. 312-XIII din 08.12.1994, care a fost supusă în timp unor serii de modificări și anume prin: *Legea* nr. 788-XIII din 26.03.1996; *Legea* nr. 1219-XIII din 26.06.1997; *Legea* nr. 307-XIV din 04.03.1999; *Legea* nr. 666-XIV din 11.11.1999; *Legea* nr. 814-XIV din 17.02.2000; *Legea* nr. 956-XIV din 27.04.2000; *Legea* nr. 1063-XV din 17.05.2002; *Legea* nr. 137-XV din 20.03.2003; *Legea* nr. 197-XV din 15.05.2003; *Legea* nr. 206-XV din 29.05.2003; *Legea* nr. 136-XV din 06.05.2004; *Legea* nr. 438-XV din 24.12.2004; *Legea* nr. 180-XVI din 22.07.2005; *Legea* nr. 330-XVI din 16.12.2005.

În același timp, precizăm că pînă în anul 2008, nomenclatorul actelor legislative și normative în baza cărora Curtea de Conturi și-a exercitat atribuțiile de control număra peste 50 de documente [12].

Începînd cu luna aprilie 2006, când Curtea de Conturi a aprobat un *Plan de Dezvoltare Strategică*, prevăzut pe o perioadă de cinci ani (2006-2010), a fost demarat un amplu proces de transformare a Curții dintr-o instituție de control financiar extern într-o instituție supremă de audit, care să funcționeze în acord total cu standardele INTOSAI și să corespundă cerințelor din Planul de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană. Astfel, s-a inițiat transformarea Curții de Conturi într-o instituție supremă de audit, care îndeplinește cele mai înalte standarde de independență, obiectivitate și profesionalism în efectuarea auditului finanțelor publice [10].

Punctul central al acestei reforme l-a constituit adoptarea unei noi Legi-cadru în domeniu – *Legea Curții de Conturi* nr. 261 din 05.12.2008. Evident, și aceasta între timp, a fost marcată de o

serie de modificări și completări (prin asemenea legi precum: Legea nr. 127-XVIII din 23.12.09; Legea nr. 147 din 02.07.10; Legea nr. 222 din 17.09.10; Legea nr. 183 din 28.07.11; Legea nr. 120 din 25.05.12; Legea nr. 41 din 27.03.14; Legea nr. 36 din 09.04.15; Legea nr. 242 din 29.12.15; Legea nr. 37 din 17.03.16; Legea nr. 134 din 17.06.16; Legea nr. 102 din 21.07.16). Acest fapt denotă că, de la constituirea sa ca organ suprem de control financiar și pînă în prezent, Curtea de Conturi a fost marcată de o serie de reforme, care au avut drept obiectiv perfecționarea activității, racordarea controlului efectuat de Curte la realitățile social-economice din țară, precum și la standardele și practicile acceptate pe plan internațional în acest domeniu [11, p. 46].

Statutul inițial și principiile de activitate. Conform art. 3 (1) din *Legea privind Curtea de Conturi*, nr. 312-XIII din 08.12.1994: „Curtea de Conturi este organul suprem de control financiar de stat, care își exercită atribuțiile în conformitate cu Constituția RM, cu prezenta lege, cu alte acte legislative ce reglementează domeniul dat și are independență organizatorică și funcțională”.

Prezintă interes în context faptul că, inițial, Curtea a fost instituită ca un organ „ce funcționează pe lângă Parlament” (art. 1 (1) din Legea în vechea redacție), ulterior însă, prin Hotărîrea Curții Constituționale a RM nr. 40 din 15.07.1999 [8], această dependență a fost declarată neconstituțională, astfel Curtea obținînd independență funcțională și organizatorică.

Ținînd cont de acest aspect, precizăm că de la început, în exercițiul funcțiunii sale, Curtea a cunoscut trei principii importante, la moment doar deductibile [12, p. 56]:

- *principiul unicității* în ansamblul instituțiilor de control financiar al statului (principiu ce rezultă din sintagma „organ suprem de control financiar de stat”);

- *principiul autonomiei* în raport cu autoritățile publice. Potrivit unei opinii [13, p. 317], o oarecare limitare a acestei autonomii este materializată în dispozițiile art. 5 (3) din *Legea-cadru* (abrogată), conform căreia „Hotărîrile Parlamentului prin care se cere CC efectuarea unor controale, în limitele competenței sale, sînt obligatorii” (în ce ne privește, nu considerăm aceste dispoziții ca fiind de natură să limiteze auto-

mia CC, deoarece, în general, între aceste autorități se stabilesc doar relații de colaborare și de control reciproc);

- *principiul colegialității* [7, p. 5], poate fi dedus din prevederile art. 27 din *Legea-cadru*, care dispun: „Curtea de Conturi își exercită atribuțiile cu prezența a cel puțin 5 membri, iar Hotărîrile pe marginea controalelor le adoptă cu majoritatea de voturi ale membrilor ei”.

Prin Legea nr. 180-XVI din 22.07.2005 [16, art. I alin. 3] au fost stabilite și stipulate direct în conținutul Legii-cadru 8 principii, în baza cărora Curtea își desfășura activitatea de control financiar extern: *principiul responsabilității, integrității, obiectivității și independenței, competenței, rigurozității, perseverenței, expunerii clare a faptelor și principiul transparenței*. La scurt timp, prin Legea nr. 330-XVI din 16.12.2005 [17, art. I alin. 3], a fost introdus și principiul *legalității*, fiind plasat la începutul șirului de principii menționate

Astfel, pînă la finele primei etape din evoluția Curții de Conturi a RM, activitatea de control financiar extern a acestuia s-a bazat pe:

- *Legalitate*, principiu ce presupune că întreaga activitate a Curții se desfășoară în strictă conformitate cu legislația în vigoare. Nemijlocit acest principiu este a fost materializat prin intermediul asigurării juridice a activității Curții.

- *Responsabilitate*, care presupune o atitudine responsabilă a angajaților Curții față de entitățile controlate și personalul lor, de actele și documentele supuse controlului și față de însăși activitatea cu care au fost însărcinați. În acest sens, art. 35 din *Legea-cadru* stipula: angajații Curții poartă răspundere, în conformitate cu legislația în vigoare, pentru denaturarea rezultatelor controalelor, pentru prezentarea de date eronate atît Curții, cît și altor organe. Într-o altă accepțiune, principiul dat presupune inevitabilitatea răspunderii în cazurile de încălcare a legislației. Deci, el determină, într-o anumită măsură, finalitatea controlului exercitat de Curte.

- *Integritate*, care presupune că membrii Curții trebuie să-și îndeplinească responsabilitățile în mod cinstit, cu probitate profesională și fără a fi corupți. În activitatea de colectare a probelor, controlorii trebuie să fie întotdeauna pregătiți pentru a motiva, explica și justifica acțiunile lor.

• *Obiectivitate și independență* – controalele efectuate trebuie lipsite de orice subiectivism, de atitudini personale față de entitatea controlată, fapt ce presupune și evaluarea situației în virtutea împrejurărilor obiective, indiferent de factorii care pot interveni. Acest principiu a fost concretizat în art. 31 (1) lit. a) din Legea-cadru, potrivit căreia membrii Curții sînt obligați să-și îndeplinească funcția încredințată cu obiectivitate și în respectul Constituției. Astfel, activitatea desfășurată de controlorul Curții trebuia să fie realizată în condiții de independență deplină, adică funcțională, operațională și financiară față de entitatea controlată, cît și față de interesele personale sau de presiunea externă.

• *Competență*. În virtutea acestui principiu controlorii Curții trebuie să posede și să manifeste competența necesară (aptitudini, cunoștințe și experiență suficientă) întru exercitarea eficientă a atribuțiilor funcționale. Ei trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: să aibă experiență în efectuarea controalelor; să cunoască bine problemele care sînt supuse examinării, precum și natura procedurilor de lucru a subiectelor; să fie competenți și capabili pentru a identifica și aplica tehnici corespunzătoare în vederea colectării, analizei și interpretării probelor căpătate [1, p. 27].

• *Rigurozitate*. Examinările trebuie abordate exigent, în profunzime și evaluate critic informațiile cu care sînt susținute constatările și concluziile. Probele obținute trebuie să fie suficiente, relevante și de încredere.

• *Perseverență*. Controlul trebuie să fie de natură cooperantă și politicoasă, dar în același timp ferm și sigur în atingerea obiectivelor propuse.

• *Expunere clară a faptelor*. Informațiile obținute ca urmare a controalelor trebuie să fie obiective, echilibrate (în conținut și în ton), exacte (demne de încredere), clare și convingătoare.

• *Transparență* – principiu ce presupune o modalitate deschisă de formulare și prezentare a concluziilor și constatărilor, și în general, de activitate a instituției.

Pe lîngă principiile generale, consfințite în lege, activitatea Curții de Conturi a mai fost ghidată și de o serie de principii încorporate

în *Codul etic al controlorului Curții de Conturi*, adoptat la din 29.11.2002 [5], potrivit căreia independența controlorului, atribuțiile funcționale și responsabilitățile lui obligă personalul Curții la respectarea unor importante norme de conduită și obligațiuni etice, așa ca: *devotament față de stat și societate; respectare strictă a disciplinei de stat; răspundere personală la exercitarea atribuțiilor de serviciu; profesionalism, competență și spirit de inițiativă; onestitate; încredere în materialele de control; independență și obiectivitate; neutralitate politică; evitare a conflictelor de interese; confidențialitate*.

În același context, reiterăm că în perioada de referință Curtea de Conturi s-a ghidat și de principiile stipulate în Hotărîrea Parlamentului cu privire la Concepția controlului de stat în RM, potrivit căreia la baza organizării controlului de stat se află următoarele principii: *legalitatea relațiilor organelor de control cu entitățile controlate; inadmisibilitatea intervenției organelor de control în activitatea operativă a entităților controlate; inevitabilitatea responsabilității entităților controlate, aplicării de sancțiuni factorilor de decizie în caz de încălcare a legislației; obligativitatea păstrării tainei persoanei, secretelor de stat, de serviciu sau secretelor comerciale; colaborarea între organele de control în exercitarea atribuțiilor* [9].

Evident, toate principiile expuse au avut menirea să asigure executarea corectă și profesională de către angajații Curții de Conturi a atribuțiilor funcționale și promovarea de către ei a unei înalte culturi în domeniul controlului de stat. Ele au avut drept scop de a asigura o înaltă performanță în activitatea desfășurată și de a menține încrederea opiniei publice în profesia de controlor. Nu în ultimul rînd, prin respectarea acestor principii s-a mizat pe sporirea eficienței controlului exercitat de către Curte și contribuția benefică a acesteia la administrarea legală, economică și eficientă a resurselor publice.

În fine, trebuie să recunoaștem că principiile în cauză au contribuit substanțial la procesul de trecere a Curții de Conturi la o nouă etapă în evoluția sa, în care și-a asumat o altă misiune corespunzătoare realității social economice contemporane.

Bibliografie

1. *Auditul Performanței (Ghid elaborat de Curtea de Conturi a României)*. București: 2003. 102 p.
 2. Bostan I. *Controlul financiar*. București: Polirom, 2000, 304 p.
 3. Bostan I., Ghiță M. *Gestiune. Control. Evaluare*. Craiova: Editura Universitaria, 1996. 288 p.
 4. Boulescu M. *Curtea de Conturi - tradiție și actualitate*. București: Romfel S.R.L., 1993. 144 p.
 5. *Codul etic al controlorului Curții de Conturi a Republicii Moldova*, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr. 109 din 29.11.2002.
 6. *Constituția Republicii Moldova* din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
 7. *Curtea de Conturi*. Chișinău: 1994. 60 p.
 8. *Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 40 din 15.07.1999, despre controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 312-XIII din 8 decembrie 1994 "Privind Curtea de Conturi" și Hotărârii Parlamentului nr.449-XIII din 5 mai 1995 "Privind aprobarea Regulamentului Curții de Conturi a Republicii Moldova"*. În: Monitorul Oficial Nr. 080 din 29.07.1999.
 9. *Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la Concepția controlului de stat în Republica Moldova*, nr. 189-XIII din 19.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 6 din 22.09.1994.
 10. <http://www.ccrm.md/pageview.php?l=ro&idc=10&t=/Despre-noi/Istoric>.
 11. Iacub I. *Curtea de Conturi a Republicii Moldova – trecut și actualitate (viziune sumară)*. În: *Legea și Viața* nr. 6, 2006, p. 46-51.
 12. Iacub Irina *Locul și rolul Curții de Conturi în cadrul sistemului organelor de stat*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2007. 158 p.
 13. Iancu V. *Dreptul finanțelor publice*. București: Editura Sylvi, 2002. 429 p.
 14. *Istoria dreptului românesc*. Vol. II. Partea I. București: Editura Academiei R.S.R., 1984. 439 p.
 15. *Legea Curții de Conturi* nr. 261 din 05.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 237-240 din 21.12.2008.
 16. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Legii nr. 312-XIII din 8 decembrie 1994 privind Curtea de Conturi*, nr. 180-XVI din 22.07.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 107-109/543 din 12.08.2005.
 17. *Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea Legii nr. 312-XIII din 8 decembrie 1994 privind Curtea de Conturi*, nr. 330-XVI din 16.12.2005. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1-4/16 din 06.01.2006.
 18. *Legea Republicii Moldova privind Curtea de Conturi*, nr. 312-XIII din 08.12.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 7/77 din 02.02.1995.
 19. Mazarachi C., Luca I. *Controlul economico-financiar și expertiza contabilă*. Galați: Alma, 1995. 231 p.
 20. Popescu Gh. *Curtea de Conturi – Curtea Constituțională a sistemului financiar*. În: *Buletinul Informativ al Curții de Conturi a României*, nr. 1 și 2, 1995, p. 41-45.
-